

خودزندگی نامه

www.ketab.ir

سرشناسه: مارکوس، لورا، ۱۹۵۶-م. -1956- Marcus, Laura

عنوان و نام پدیدآور:

خودزندگی نامه: درآمدی خیلی کوتاه / لارا مارکوس؛ ترجمه مریم قیاسوند.

مشخصات نشر: تهران: لوگوس، ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۱۸۷ ص.؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۲۵-۰۳-۹

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: 2018 Autobiography: a very short introduction.

موضوع: خود سرگذشت نامه نویسی Autobiography

شناسه افزوده: قیاسوند، مریم، ۱۳۶۰-، مترجم

رده بندی کنگره: CT۲۵

رده بندی دیویی: ۸۰۸/۰۶۶۹۲

شماره کتاب شناسی ملی: ۸۴۵۵۷۹۲

خودزندگینامه: درآمدی خیلی کوتاه

لارا مارکوس؛ ترجمه مریم قیاسوند

طراح جلد: حسین راست منش

ویراستار: ع. رهنما

شمارگان: ۳۰۰

شابک: ۹۷۸۶۲۲۷۸۲۵۰۳۹

چاپ این: ۱۴۰۰

برای مشاهده اطلاعات بیشتر کد بالا را اسکن کنید و به وبسایت نشر لوگوس بروید.

قیمت: ۷۸۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً یا جزئاً، به هر شکل اعم از چاپ، فتوکپی، اسکن، صوت، تصویر یا انتشار الکترونیک بدون اجازه مکتوب از نشر لوگوس ممنوع است.

ایمیل: info@irlogos.com

تماس با مرکز پخش: ۰۹۰۲۱۵۴۰۰۴۲

فروشگاه برخط لوگوس: www.irlogos.com

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
فصل اول: اعتراف، تغییر دین، شهادت.....	۱۳
اعترافات.....	۱۴
خودزندگی نامه معنوی و روایت هایی از تغییر دین.....	۱۷
اعترافات در دوران رمانتیک.....	۲۱
اعتراف و شهادت در عصر جدید.....	۲۹
شهادت و آسیب روحی.....	۳۲
فصل دوم: سیر و سلوک نفس.....	۳۹
خودزندگی نامه در دوران رمانتیک.....	۴۰
خود استعلایی.....	۴۳
فصل سوم: معرفت خودزندگی نامه ای.....	۵۳
هویت روایی.....	۵۶
خودزندگی نامه آگزیستانسیالیست.....	۶۰
خودزندگی نامه و هویت.....	۶۴
فصل چهارم: خودزندگی نامه و روان کاوی.....	۷۱
فروید یا یونگ؟.....	۸۰
روان کاوی در خودزندگی نامه.....	۸۲

۸۷.....	فصل پنجم: سابقه‌های خانوادگی و خودزندگی‌نامه دوران کودکی
۹۹.....	روابط خانوادگی
۱۰۳.....	فصل ششم: خود عمومی
۱۰۶.....	زندگی‌های سیاسی و عمومی
۲۱۱.....	خودزندگی‌نامه نویسی اشخاص مشهور و سایه‌نویس‌ها (نویسندگان در سایه)
۱۱۷.....	فصل هفتم: خودنگاره‌گری، عکاسی و نمایش
۱۲۱.....	زندگی هنرمندان
۱۲۶.....	عکاسی، هویت و حافظه
۱۳۳.....	عکس در خودزندگی‌نامه
۱۳۶.....	خودزندگی‌نامه در قالب نمایش
۱۴۱.....	فصل هشتم: خودزندگی‌نامه‌ها، رمان‌های خودزندگی‌نامه‌ای و خویش‌داستان‌ها
۹۴۱.....	خویش‌داستان (اتوفیکسیون)
۱۵۹.....	منابع

مقدمه

مدت‌هاست که خودزندگی‌نامه به یکی از محبوب‌ترین انواع آثار ادبی در میان نویسندگان گوناگون از طیف‌های مختلف اجتماعی و حرفه‌ای تبدیل شده‌است. این نوع خاص نگارش در کار منتقدان ادبی، فیلسوفان، مورخان و روان‌شناسان نیز اهمیتی اساسی دارد؛ به اعتقاد ایشان خودزندگی‌نامه‌ها نه تنها درک درستی از سبک‌های پیشین زندگی می‌دهند، بلکه تا حد بسیاری نمایان‌گر دیدگاه شخصی فرد نسبت به جایگاه خود در جهان هم هستند.

اصطلاح «autobiography»^۱ (که در اواخر قرن هجدهم ابداع شد)، از سه جزء «auto» به معنای خود، خویشتن؛ «bio» به معنای زندگی؛ و «graphein» به معنای نوشتن تشکیل شده‌است. مؤلفه «نوشتن» یا «متن» در خود این اصطلاح وجود دارد. زبان به گذشته تجسم می‌بخشد و عملکرد حافظه نیز در این مسیر یاری‌اش می‌کند. به دنبال واژه تازه ابداع‌شده «autobiography» اصطلاحات جدید دیگری - «autography» به معنای «خویش‌نگاری»، «autothanatography» به معنای «خودمرگ‌نامه»،^۲ «autobiografiction»

۱. این اصطلاح در فرهنگ لغت معین بدین صورت تعریف شده‌است: شرح حالی که خود شخص بنویسد، زندگی‌نامه خودنوشت، سرگذشت خود، شرح حال خود؛ و معادل‌هایی چون خودزیست‌نامه، خودزندگی‌نامه، زندگی‌نامه خودنوشت، شرح حال‌نویسی نیز در فرهنگ‌های دیگر برای آن پیشنهاد شده‌است. مترجم، معادل «خودزندگی‌نامه» را در این مجلد استفاده می‌کند. مترجم

۲. خودمرگ‌نامه، روایت یک راوی مرده از مرگ و پس از مرگ خویش است که اغلب دربرگیرنده بخش‌هایی

به معنای «داستان خودزندگی‌نامه‌ای»،^۱ و «autofiction» به معنای «خویش‌داستان»^۲ - نیز ظهور کرده‌اند؛ اصطلاحاتی که گویی بیانگر خصوصیات ترکیبی و تغییرشکل‌دهندهٔ ژانری هستند که پیچیدگی‌های زندگی، تجربه و حافظهٔ بشری را با جزئیات بیان می‌کند. در سال‌های اخیر، اصطلاح «زیست‌نگاری»^۳ به اصطلاحی بسیار متداول در مطالعات ادبی و فرهنگی تبدیل شده است. زیست‌نگاری و مقولهٔ مرتبط با آن، «نوشتار شخصی»،^۴ طیف گسترده‌ای از متون را دربرمی‌گیرند: از جمله خودزندگی‌نامه، زندگی‌نامه، نامه‌ها، خاطره‌نوشت‌ها^۵ و روزمره‌نوشت‌ها.^۶ اهمیت این قسم از آثار ادبی در رویکردهایی است که برای بازنمایی زندگی افراد به کار می‌گیرند؛ برخی مانند زندگی‌نامه/زندگی‌نامهٔ گروهی، زندگی فرد یا افراد دیگری را بازنمایی می‌کنند، و در برخی مانند خودزندگی‌نامه، گزارش‌های روزانه،^۷ یا روزمره‌نویسی زندگی خود فرد بازنمایی شود. اصطلاح نوشتار شخصی به این واقعیت اشاره دارد که لزوماً نیازی نیست که این نوشتار در حوزه‌های

از زندگی وی نیز است. مترجم

۱. ژانری ادبی داستانی است که زندگی‌نامه و داستان را با هم آمیخته است. در این ژانر، تجارب زندگی‌نامه‌ای، اغلب با تغییر و انتسابشان به شخصیت‌های داستانی یا بازفرینی در تجارب دیگر، قالب داستان بیان می‌شود. این مفهوم را استفان رینولدز (Stephen Reynolds) در سال ۱۹۰۶ ابداع کرد. معادل فارسی این اصطلاح را مترجم برگزیده است - مترجم

۲. معادل «خویش‌داستان» برای autofiction پیشنهاد محمدعلی موسوی فریدنی است در یادداشتش بر ترجمهٔ مقالهٔ «خویش‌داستان» اثر جانی گراتون. «خویش‌داستان، اتوفیکشن (Autofiction) یا به قول فرانسویان اتوفیکسیون متشکل از دو جزء =auto =خود و =fiction =داستان است، به مفهوم داستانی از من دربارهٔ خودم. کلمه‌ای مرکب، متشکل از دو جزء. اینجا با خویش‌داستان سروکار داریم نه خویش‌داستان که دو کلمه است. همان‌طور که در اصل واژه هم مشهود است میان خود و داستان فاصله‌ای نیست. حتی خط فاصله هم وجود ندارد. البته پژوهشگران آمریکایی به این نوع داستان - Autobiographical Story [داستان خودزندگی‌نامه‌ای] می‌گویند...» از مجلهٔ سینما و ادبیات، <http://www.cinemavaadabiat.com/> اما به اعتقاد بنده با جدانویسی یا پیوسته‌نویسی نمی‌توان تمایز معنایی ایجاد کرد. از این رو بنده معادل خویش‌داستان را برمی‌گزینم - مترجم

3. life-writing

4. personal writing

۵. Memoir، تفاوت خودزندگی‌نامه و خاطره‌نویسی در این است که خودزندگی‌نامه داستان کلی زندگی یک فرد است؛ درحالی‌که خاطره‌نویسی باید در یک حوزهٔ خاص باشد که توجه خواننده را جلب کند. برای مثال، هر نویسنده یک خودزندگی‌نامه دارد، اما در عین حال می‌تواند چندین خاطره از اتفاقات مختلف زندگی خود داشته باشد - مترجم

6. diary

7. Journal

عمومی مشهور شود، یا به نشر و انتشار گسترده‌ای دست یافته باشد تا «نوشتاری ادبی» محسوب شود. این واقعیت راه را برای مطالعه، به‌ویژه مطالعه طیف وسیعی از نوشته‌های زنان از دوره‌های پیشین، باز کرده است، و اهمیت نوشتار «شخصی» یا «خصوصی»، از جمله خاطره‌نویسی‌ها، روزمره‌نویسی‌ها، و گزارش‌های روزانه خانوادگی را به رسمیت شناخته است.

ممکن است مقوله زیست‌نگاری را به زمان معاصر نسبت دهیم، مقوله‌ای که رویکردی گسترده و فراگیر در مطالعه ادبیات و فرهنگ را به خود اختصاص داده است. اما فی الواقع، این مفهوم در قرن هجدهم میلادی و در کنار «biography» که کاربرد آن به قرن هفدهم برمی‌گردد، رواج یافت. قبل از تداول استفاده از اصطلاح autobiography، منتقدان و مفسران برای اشاره به این مفهوم از اصطلاح «self-biography» یا تعریف «زندگی‌نامه فرد که توسط خود فرد نوشته شده است» استفاده می‌کردند. این امر، این تصور را در ذهن ایجاد می‌کند که با این‌که این سبک اثر ادبی در بسیاری از متون مذهبی و دینی پیشین بسیار به کار رفته است، اما هنوز هم در بافت‌های غیرمذهبی، برای نویسنده غیرمعمول تلقی می‌شود که توجه خود را به درون معطوف کند.

لزوماً تمامی افرادی که به نگارش خودزندگی‌نامه می‌پردازند، شغلشان نویسندگی نیست؛ اما با این حال بین عموم این تصور وجود دارد که آن خودزندگی‌نامه‌ای سزاوار است در این ژانر قرار بگیرد که به قلم نویسنده‌ای ادبی به رشته تحریر درآمده باشد، و تصور بر این است که شیوه‌های یادآوری و بازگویی داستان زندگی^۱ ممکن است جالب توجه‌تر از جزئیات و خصوصیات داستان باشند. مضاف بر این‌که خودزندگی‌نامه یک نویسنده ادبی به آثار دیگر او هم اشاره داشته و در آن مرتباً به اظهارنظر درباره دیگر آثار نیز می‌پردازد. این گونه متون، و به ویژه آن‌هایی که از قرن نوزدهم به بعد باب شدند، اغلب به شرح و توصیف چگونگی ورود نویسنده به این حرفه یا «پیشه» ادبی می‌پردازند. از این رو زندگی را همچون یک «زندگی ادبی» بازمی‌شناسانند.

در نگاهی کلی‌تر، نوشتن خودزندگی‌نامه را می‌توان به منزله دریچه‌ای دانست رو به

مفاهیم خویشتن یا خود،^۱ هویت،^۲ فردیت^۳ و همچنین رویکردهایی که خود این مفاهیم در طول زمان و تحت شرایط تعیین می‌شوند. خودزندگی‌نامه‌ها شرح دقیقی از وقایع، اقدامات، و خط‌مشی زندگی فردی در مقاطع خاصی تاریخی و سیاسی از «دیدگاه راوی اول شخص» در اختیار مورخان، به ویژه مورخان اجتماعی هم قرار داده‌اند. همان‌طور که بیان شد، با این که خودزندگی‌نامه را اغلب یک ژانر ادبی تعریف می‌کنند، اما در واقع در مرز بین بسیاری از حوزه‌های مختلف دانش قرار دارد.

خودزندگی‌نامه، از همان زمانی که در دهه‌های پایانی قرن بیستم پدید آمد، در نظریه ادبی به عنوان یک ژانر اهمیتی اساسی یافت. فیلیپ لوژون،^۴ منتقد ادبی، که اثرش در زمینه زیست‌نگاری در دهه‌های اخیر بسیار تأثیرگذار بوده است، خودزندگی‌نامه را چنین تعریف می‌کند: «روایتی گذشته‌نگرانه^۵ و منشور که یک شخص حقیقی در مورد وجود خودش، و با تمرکز بر زندگی فردی‌اش، به ویژه رشد و پیشرفت شخصیتش، عرضه می‌کند.» بی‌درنگ ایرادی بر این تعریف وارد می‌شود: هیچ دلیل مشهودی وجود ندارد که خودزندگی‌نامه را فقط بتوان به نثر نگاشت، و به هر جهت محدود روایت‌های خودزندگی‌نامه‌ای وجود دارد که در قالب شعر نگاشته شده‌اند؛ از جمله شعر «پیش‌درآمد»^۶ اثر ویلیام وردزورث،^۷ خودزندگی‌نامه منظومی که در پیشینه نگارش متون خودزندگی‌نامه‌ای اهمیتی قابل توجه دارد. با این حال، دغدغه اصلی لوژون فراتر از این و معطوف به مسئله «هویت» در نگارش خودزندگی‌نامه بوده است و «پیمانی»^۸ که بین متن و خواننده برقرار می‌شود، و به موجب آن می‌توان تضمین کرد که نام نویسنده منتسب به یک شخص حقیقی است و راوی و قهرمان داستان یکی هستند.

اهمیت رویکرد لوژون در این است که به خودزندگی‌نامه از جنبه متنی و نشانگرهای

1. self

2. identity

3. subjectivity

4. Philippe Lejeune

5. retrospective

6. The Prelude

7. William Wordsworth, (۱۷۷۰-۱۸۵۰) شاعر بزرگ انگلیسی سبک رمانتیک - مترجم

8. pact

عام توجه دارد. به عنوان مثال، وی مطالب گسترده‌ای در مورد کاربردهای مختلف روایت اول شخص، دوم شخص یا سوم شخص در نگارش خودزندگی‌نامه‌ها، و همچنین در مورد شیوه‌هایی که این اشکال مختلف روایی، ارتباط فرد یا افراد را با گذشته و حالشان در نوشتار به تصویر می‌کشد، نوشته است. مفهوم لوژون از «پیمان خودزندگی‌نامه‌ای»^۱ به عنوان ضامن اصالت خودزندگی‌نامه، نیز از جهات قابل توجهی بر رابطه بین نویسنده، متن و خواننده متمرکز است. در نتیجه این پیمان، مدلی انعطاف‌پذیر از ژانر ارائه می‌شود و درکی از زمینه‌های تاریخی و اساسی‌ای به دست می‌آید که یک اثر معین را بر اساس آن‌ها بتوان به عنوان خودزندگی‌نامه پذیرفت.

واژگان «پیمان» و «قرارداد» لوژون به دلیل «قانون‌گرایی»^۲ شان مورد انتقاد قرار گرفته‌اند. از نظر پل دو مان،^۳ نظریه پرداز ادبی، تلاش برای تعریف خودزندگی‌نامه تلاشی بی‌ثمر است: «خودزندگی‌نامه یک ژانر یا یک سبک نیست، بلکه شکلی از خوانش یا درک است که کمابیش در همه متون رخ می‌دهد.»^۴ از این رو، اقدام جمعی برای تعریف و مرزبندی آثار ادبی خودزندگی‌نامه‌ای با ادراکی به همان میزان قدرت‌مند مواجه شد که خودزندگی‌نامه را نمی‌توان به طور قطع تعریف کرد. یکی از دلایل این است که هر روایتی از خویشتن و داستان زندگی خود، به سبب اختلالات و ضعف حافظه مستلزم بازسازی‌هایی خواهد بود که این امر تفکیک خودزندگی‌نامه را از داستان بسیار مبهم می‌کند.

با این حال، احتمالاً اکثر نویسندگان و خوانندگان در مورد این مسئله هم‌نظر باشند

۱. autobiographical pact. اصطلاح «پیمان خودزندگی‌نامه» توسط فیلیپ لوژون در تلاش برای تعریفی متمایز از ژانر «خودزندگی‌نامه» ابداع شد. لوژون اظهار داشت که ما تنها در صورتی می‌توانیم از ژانر خودزندگی‌نامه صحبت کنیم که نوشتار مذکور دارای هویتی سه گانه باشد: «هویت نامی بین نویسنده (نامی که روی جلد ظاهر می‌شود)، راوی داستان و شخصیتی که درباره آن صحبت می‌شود». آن‌چه زندگی‌نامه را از داستان متمایز می‌کند این است که متن خودزندگی‌نامه‌ای این هویت را بین نویسنده، راوی و قهرمان داستان ایجاد می‌کند، در حالی که در کارهای داستانی معمولاً باید بین نویسنده و راوی تمایز بگذاریم. لوژون بیان این هویت در خودزندگی‌نامه را نوعی توافق بین نویسنده و خواننده می‌داند، یک پیمان خودزندگی‌نامه (از: Missinne, L. (2019). 2.3 Autobiographical Pact. Handbook of Autobiography/Autofiction. 21